

Erken Orta Çağ'da Mark Teorisi ve Sıradan İnsan Algısı

Mark Theory and the Perception of the Common Person in the Early Middle Ages

Sultan GÜRSOY*

Öz

Yüzyılı aşkın süredir hiçbir tarihsel araştırma konusu, Orta Çağ'ın başlarında Batı kırsalının sıradan sakinlerinden daha fazla ilgi çekmemiş veya tutkuyla tartışılmamıştır. Orta Çağ Avrupa'da sıradan insan hangi soydan geliyordu ve hangi temel karaktere sahipti? Özgür müydü yoksa değil miydi? Mülk sahibi miydi yoksa ekonomik açıdan bağımlı mıydı? Savaşarak mı, çalışarak mı, yoksa iki mesleği birleştirerek mi yaşadı? Bunlar, erken Orta Çağ Avrupa tarihi çalışanlar için cevaplanması gereken önemli sorulardı. Bu soruların cevaplarını Mark teorisinde ve onun ortaya çıkmasını sağlayan Mark birliklerinde (Markgenossenschaft) aramamız gerekir.

Germen tarihçileri atalarının özgür insanlar olduklarını savundukları bir teori ortaya attılar. Bu teoriye göre Roma İmparatorluğu'ndan sonraki dönem bilindiğinin aksine karanlık bir dönem değildir. Germen kavimleri, erken Orta Çağ'da Batı Avrupa topraklarında medeniyeti yeniden inşa ettiler. Erken Germen insanının özgürlüğünün koşulu olarak kabul edilen bu teoriye Germen tarihçiler "Mark Teorisi" adını verdiler. Mark teorisi çerçevesinde sıradan insanın toplumdaki yeri ve önemini konu aldığımız bu çalışmamız feodalizm öncesi erken Orta Çağ Avrupa toplumu hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlamaktadır. Ayrıca Orta Çağ Avrupa tarihi çalışmalarına da yeni bir bakış açısı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Mark, Erken Orta Çağ, Avrupa, İngiltere, Sıradan İnsan

Abstract

For over a century, no topic of historical inquiry has attracted more attention or been discussed with more passion than the ordinary inhabitants of the rural West in the early Middle Ages. The questions of their lineage, character, status, and profession were of great interest to those studying early medieval European history. In order to gain insight into these questions, it is necessary to examine the theories of Mark and the Mark associations (Markgenossenschaft) that enabled them to emerge.

Germanic historians have proposed a theory that their ancestors were free people. This theory challenges the commonly held view that the period following the collapse of the Roman Empire was a period of darkness and decline. In the early Middle Ages, Germanic tribes rebuilt civilization in the lands of Western Europe. The Germanic historians who proposed this theory, which posited that the early Germanic people enjoyed a state of freedom, designated it the "Mark Theory." This study, which deals with the place and importance of ordinary people in society within the framework of Mark theory, provides us with information about the early medieval European society before feudalism. Furthermore, it provides a novel approach to the study of medieval European history.

Key Words: Mark, Early Middle Ages, Europe, England, Common Man

Makale Geliş Tarihi: 10.12.2024. Makale Kabul Tarihi: 08.07.2025.

Araştırma Makalesi / Künye: GÜRSOY, Sultan. "Erken Orta Çağ'da Mark Teorisi ve Sıradan İnsan Algısı". Gazi Akademik Bakış Dergisi (GABD), 19/37, (Aralık 2025): s. 303-317. <https://doi.org/10.19060/gav.1838106>

* Dr., Mersin Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Tarih Bölümü, E-mail: griyagmur14@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-7689-0121

Gazi

Akademik
Bakış

303

Cilt 19
Sayı 37
Kış 2025

Giriş

Mark'ın çeşitli teorilerinin ilk formülasyonlarını izleyerek erken Orta Çağ Avrupa toplumunda sıradan özgür insanın konumunu öğrenebiliriz. Bu araştırmacılar ilk Justus Möser'dir. O, "Osnabrückische Geschichte 'nin" ilk baskısını 1768 yılında yayınladı. Burada kendi memleketi olan Karolenj öncesi eski Saksonya'yı, yerel toprakların (*Marken*) sınırları içinde ortak ekonomik ve siyasal çıkarlar uğruna gönüllü birliklere katılan özgür Germen köylülerin yaşadığı bir yer olarak tasvir etti. Bu ortaklar toplantılar aracılığıyla kırsal ve tarımsal uğraşlarını düzenliyorlar, kararlarını uygulayacak ve onlara savaşta liderlik edecek önderler (*headmen*) seçiyorlardı. Onlarınki, doğanın dikte ettiği, özenle organize edilmiş bir devletten vazgeçebilen ve kaçınılmaz olarak Şarlman'ın Saksonya'yı fethiyle sona eren, özgürlük ve eşitliğin altın çağıydı¹. Möser, bu tanımı yaparken, Jean Jacques Rousseau'dan etkilenmiştir. Möser, Voltaire ve diğer yazarları okuduktan sonra Rousseau'ya hayran kaldığını bizzat ifade etmiştir².

Möser'in eski *Markgenossenschaft*'a hem ekonomik hem de politik işlevler atfettiğine dikkat etmeliyiz; ikincisi, birincisi tarafından zorunlu tutulmuştur. Möser'e göre tipik bir Germen, bitişindeki ormanların, derelerin, otlakların ve benzerlerinin kullanımını *Markgenossen*'iyle (komşusuyla) paylaşan bireysel bir çiftliğin sahibiydi. Möser'in Germen özgür köylüsüne ilişkin görüşü sonraki yüzyılda Alman hukuk ve tarih yazarları tarafından güçlendirildi. Möser'in orijinal özel mülkiyet tezini, topluluk mülkiyeti olarak kabul eden bir Mark teorisi dile getirdiler. Bireysel mülkiyet fikrini reddettiler ve toprağın erken ekiminin bütün kabilenin ve ailenin çabası olduğunu savundular³. Tarihçiler, açık tarla sistemini (*open-field*) ve buna eşlik eden Orta Çağ villası⁴ veya *manor*undaki köylü mülklerinin tahsisini açıklarken ortak mülkiyet fikrinden faydalandılar. Böylece köy, bir grup bireysel çiftliklerden (*Einzelhöfen*) ziyade ilkel *Mark* olarak tanınmaya başlandı. Eşit adalet için doğuştan gelen bir tutkuya sahip özgür-savaşçı köylülerin doğal yerleşimi, Germen toplumunun temelini oluşturdu⁵.

Möser'in *Markgenossenschaft*'ı Almanlar arasındaki siyasi örgütlenmenin ilkel biçimi olarak açıklaması da araştırmacılar tarafından desteklenmiştir. Rogge ve Dönniges gibi yazarlar, Germen devletinin başlangıçta demokratik olduğunu savunmuşlardır. Hatta biraz daha ileri giderek, feodal aristokrasinin daha sonraki hakimiyetini yozlaşma olarak görmüşlerdir çünkü feodalizm,

1 Justus Möser, *Osnabrückische Geschichte*, Nicolaiden & Buchhandlung, Berlin 1919, s. 83.

2 George Kass, *Möser und Goethe*, B. Paul, Berlin 1909, s. 21.

3 Alfons Dopsch, *The Economic and Social Foundations of European Civilization*, Kegan Paul, Trench, Trübner & CO., Londra 1973, s. 8.

4 Orta Çağ Latincesinde villa: köy, kasaba anlamında kullanılmaktadır.

5 Mitchell Kemble, *The Saxons in England*, 1. cilt, Longman, Brown, Green and Longmans, Londra 1849, s. 31; Augustus Meitzen, *Seidelung und Agrarwesen*, W. Hertz, Berlin 1895, s. 50.

açgözlülüğün ve şiddetin, Germenlerin özgürlük, eşitlik ve saf öz yönetim (*self-government*) üzerindeki zaferini temsil eder. Bu görüşü bazı tarihçiler abartılı bularak kabul etmediler. Bu görüşe karşı olan tarihçilerden biri de George Waitz'di. Waitz, *Markgenossenschaft*'ın Germen toplumunun temel kurumu, yerel nitelikte siyasi işleve sahip bir tarım birliği olduğunu kabul ediyordu. Buna karşılık Roth, Gierke ve Sohm, Waitz'e bazı konularda karşı çıksalar da Germen toplumunun ortak özelliği olarak özgür köylülerin ekonomik birliğini reddetmediler⁶. Çalışmamız için bu anlaşmazlıklar nispeten az öneme sahiptir. *Markgenossenschaft*'a olan ilgimiz onun devlet inşası açısından olası öneminden değil, varsayılan varlığında yatmaktadır. Eğer böyle bir şey hiç olmadıysa neden onun potansiyel etkisine ilişkin bir tahminle uğraşsınız ki? Fustel de Coulanges, *Mark* teorisine temel biçimiyle ilk güçlü saldırıyı yapan kişidir. "De la Marche Germanique" adlı çalışmasında Germanist tarihçilerin tezlerini kısaca belirtmiş, ilgili kaynakları incelemiş ve kendi çıkarımlarını yapmıştır⁷. Erken Orta Çağa ait mevcut belgelerde "mark" kelimesi her zaman bir sınır anlamına gelir. Yalnızca on ikinci ve sonraki yüzyıllardaki arazi bağışlarında bazen *villa* gibi belirli bir mülk belirtilir ve mülklerin tanımları sıklıkla *communia* terimini içerir. Ancak ikincisi köylülerin ortak mülkiyeti anlamına gelmez. En azından bir dereceye kadar çeşitli kişiler tarafından ortaklaşa kullanılan ve ancak onların ortak haklarına tabi olarak devredilebilecek bir toprak parçasını ifade eder. Mevcut *Markgenossenschaft* doktrini kabul etmek için geç kaynaklarda kullanılmayan bir anlamı yanlış yorumlanmalı ve daha sonra bu yanlış yorum, bin yıl önceki hayali topluma uygulanmalıdır⁸. Fustel'in bu iddiasına göre Germanist tarihçiler, doktrinlerini yanlış bir yorumlama üzerine kurmuşlardır.

Fustel'in iddiası etkili görünse de kendi döneminde çok etki yaratmadı. Onun, erken Germen toplumunu barbarlardan daha iyi olarak tanımlamasına kızan Fransız tarihçiler onu desteklemek yerine karşı çıktılar. Fransız ekolüne uzun zamandır karşı çıkan Alman tarihçiler de Fustel'in çalışmalarını genel olarak görmezden geldiler. İngiliz tarihçiler ise Fustel'in eleştirisini çok önemsemediler. Fustel'in yalnızca "mark" sözcüğünün yetersizliğini kanıtlamış olması Alman tarihçileri, memnun etmiş olsa gerek. Dolayısıyla bu sözcüğün mantığının katılığından kurtulmak için tek yapılması gereken, *commune rurale*, "köy topluluğu" veya *land gemeinde*, "township" sözcüklerini onun yerine kullanmaktır. Ancak böyle bir ikamenin bu konudaki çalışmalara faydasının olup olmadığı şüphelidir. *Markgenossenschaft*'a yeni bir isim vermek, onun varlığını kanıtlamak

- 6 Meitzen, *ag. e.*, s. 31; Rudolf Sohm, *Die Altheutsche Reichs und Gerichtsverfassung*, Hermann Böhlau, Weimar 1871, s. 18; Paul Roth, *Geschichte des Beneficial Wesens*, Verlag von J.J. Palm und Ernst Enke, Erlangen, 1850, s. vii; Otto Gierke, *Das deutsche Genossenschaftsrecht*, 1. cilt, Weidmann, Berlin 1868, cilt I, s. 35.
- 7 Biz bu çalışmanın İngilizceye çevrilmiş şeklini kullandık. Coulanges Fustel, *The Origin of Property in Land*, çev. Margaret Ashley, George Allen & Unwin, Londra 1927, s. 3.
- 8 Fustel, *ag. e.*, s. 18-21.

Gaz

Akademik
Bakış
305
Cilt 19
Sayı 37
Kış 2025

anlamına gelmez. Fustel zamanından önce ve yeterince tanınmadan ölmüş olsa da hiçbir araştırmacı onun çalışmasını bir tarihsel eleştiri modeli olarak almaktan daha iyisini yapamaz. Daha kesin olarak sonraki yazarların eski Alman doktrini lehine neler geliştirdiklerine bakalım.

Mark Teorisi

1886'dan itibaren Jacques Flach, hatırı sayılır bir etkiye sahip olan tarih çalışması yayınladı⁹. Flach'ın "Senyörlük Rejimi'nin" (*le régime seigneuriale*) ortaya çıkışını ele alan ilk cildinde, ilkel Fransız toplumunda yönetici faktörün aile olduğu konusu ele alınmıştır. İkinci cildinde ise (1893) aynı tezin on birinci ve on ikinci yüzyıl kurumlarını, özellikle komün (*la commune*) ve feodaliteyi açıklamak için nasıl geliştirilebileceğini göstermeye çalışmaktadır. Flach'ın bu çalışmayla ilgisi olmayan feodalizm tanımından ziyade komünal tanımına ihtiyacımız vardır. Flach bunu Galya'daki Frank kurumlarından ve muhtemelen daha önceki Germen geleneklerinden ortaya çıkarmıştır. Flach'ın argümanı biraz karışık olduğu için onu anlaşılır bir şekilde ifade etmek zordur. Ancak bu çalışmanın olumlu ve anlaşılır tek tarafı Fustel'in hatalı olduğunu göstermesidir. Germen toplumu, özgür, kendi kendini yöneten toplulukla karakterize edilmiştir¹⁰. Ancak Flach, bu kuruma olan inancını haklı çıkarmak için Karolenj döneminin senyörler tarafından organize edilen *villalarından* daha eski dönemlere atıfta bulunmamıştır. Bundan dolayı araştırmacılar için bu çalışma tamamen ikna edici değildir.

Almanya'da çalışmasına 1896'da insan kültürünün ilk aşamaları üzerine sosyolojik bir makale yayınlayan iktisatçı Richard Hildebrand tarafından onaylanarak atıfta bulunulması Fustel'in talihsizliği idi. Hildebrand'a göre erkekler önce avcı ve balıkçı, ikinci aşamada çoban, üçüncüde ise köylü ve toprak lorduydu. Tacitus'un resmettiği gibi Germenler üçüncü aşamaya yaklaşmış mıydı, kesinlikle hayır, çünkü tarım sistemleri hala oldukça ilkeldi. Büyük Alman tarihçileri bu gerçeği fark edememiş ve bilim dünyasına romantik hayal gücünden ve kaynakların yanlış okunmasından oluşan bir görüşü empoze etmişlerdir. Daha da önemlisi *Markgenossenschaft*'ın doktrini bir efsaneden daha iyi değildi. Önde gelen tarihçiler, onun yalnızca Sezar ve Tacitus yorumunu değil, aynı zamanda sosyologların karşılaştırmalı yöntemini erken Alman toplumunun incelemesinde kullanmasını da eleştirdiler ve onun görüşlerini ciddiye almadılar¹¹. Bu eleştiriler sağlam argümanlara dayandığı için Fustel'in argümanları da Hildebrand'ınkilerle birlikte gözden düştü.

9 Jacques Flach, *Les Origines de L'ancienne France*, L. Larose et Forcel, Paris 1886.

10 Flach, *ag. e.*, s. 60.

11 R. Kötzschke, "Die Gliederung der Gesellschaft bei den alten Deutschen", *Deutschen Zeitschrift für Geschichtswissenschaft*, 1897-1898, s. 269; Below 1926, s. 3.

Markgenossenschaft doktrine karşı çıkan bir başka araştırmacı tarım tarihi uzmanı George Friedrich Knapp'ın öğrencisi Werner Wittich'dir. O, 1896'da Fustel'den ziyade hocasından aldığı ilhamla kuzeybatı Almanya'daki büyük toprak mülklerinin gelişimi üzerine bir kitap yayınladı¹². Bir düzine bölümden oluşan çalışmasının büyük bir kısmı Orta Çağ'ın sonlarından on dokuzuncu yüzyıla kadar eski Saksonya'nın toprak lordları ve köylülerini konu almaktadır. Wittich, o dönemin *Grundherrschaft*'ının¹³ toplumun Orta Çağ'daki bozulmasından mı kaynaklandığını yoksa ilkel Germenler arasında mı hâkim olduğu sorusunu yalnızca bir ekte gündeme getirdi. Wittich'in ikinci varsayımın çok daha olası olduğunu açıkladı. Sezar ve Tacitus'un tanımladığı gibi Germen toplumu, sabanın yönlendirdiği değil, savaşçı aristokrat bir toplumdur. Toplumun geliri esas olarak tarımdan elde edilse de bakmakla yükümlü olduğu kölelerin emeğiyle destekleniyordu. Başka bir deyişle o önemsiz bir *Grundherr*'di. Wittich, "barbarların yasalarına" (*leges barbarorum*) bakarsak aynı sonuca varacak ek kanıtlar bulacağımızı söylemektedir. Bu derlemelerde çok belirgin bir şekilde ortaya çıkan "özgür insan" (*liberi homines*) köylüler değil, küçük toprak sahipleri idi. Bunlardan bazılarının, bir sonraki çağın büyük toprak lordları haline gelebilmek için yalnızca topraklarını genişletmeleri yeterliydi¹⁴.

Bundan sonra eleştiri okları Wittich'e yöneltildi. Heinrich Brunner¹⁵ ve Richard Schröder¹⁶ liderliğindeki, Almanya'nın hukuk ve kurumsal tarihi konusunda tanınmış otoriteleri, Knapp'ın ve okulunun çalışmalarını acımasızca eleştirdiler. Sezar ve Tacitus'un yazıları ve barbar kanunları bir kez daha dikkatlice analize ve yorumlara tabi tutuldu. Aynı otoritelere göre elde edilen sonuç, Wittich'in tezini kanıtlamakta başarısız olduğudur. Tipik bir Germen'in her zaman sıradan özgür bir adam olduğu, savaşmadığı zamanlarda da kendi toprağını işleyen bir savaşçı-köylü olduğu konusunda ısrar ettiler. *Gemeinfreien* (ortaklıklar), gerçekten de ilkel Alman ulusunu oluşturuyordu. Tacitus'un bahsettiği soylular ve serfler, siyasi ve ekonomik açıdan nispeten önemsiz olan küçük gruplardı. Sonraki yüzyıllarda pek çok ilkel devlette Germen geleneği hüküm sürdüğünden, aynı toplumsal durum o dönem yapılan hukuki derlemelere de yansıtılmaya başlandı. Sıradan insan hala eski tipte bir savaşçı-köylüydü. "Födalleştirme eğilimleri" nedeniyle bozulmaya başlaması Karolenj döneminden itibaren¹⁷.

12 Werner Wittich, *Die Grundherrschaft in Nordwestdeutschland*, Duncker, Leipzig 1896.

13 *Grundherrschaft*: (Orta çağdan on dokuzuncu yüzyıla kadar geçerlidir) soyluların ve kilisenin toprak ve toprağı işleyen bağımlı çiftçiler üzerindeki yönetim biçimi.

14 Wittich, *ag. e.*, s. 923-930.

15 Heinrich Brunner, *Deutsche Rechtsgeschichte*, Duncker, Leipzig 1906, s. 28.

16 Richard Schröder, *Lehrbuch der deutschen Rechtsgeschichte*, Veit, Leipzig 1889, s. 347.

17 Chris Wickham, *Orta Çağ'da Avrupa* (çev. Nilüfer Epçeli), Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2009, s. 108-136.

Gaz.

Akademik
Bakış

307

Cilt 19
Sayı 37
Kış 2025

Wittich, bu argümanlar karşısında ikna olmamıştı. 1901'deki bir makalesinde¹⁸, muhaliflerinin tüm argümanlarına karşı çıkmakta zorlansa da orijinal tezini kararlılıkla savundu. Nihayetinde, geleneksel doktrinin savunucularının Tacitus'un bir yorumu dışında başvurabilecekleri çok az şey olduğunu ilan etti. Onları ilkel bir çağın kayıtlarından demokrasi ve çalışma asaleti gibi modern fikirleri okumaya yönlendiren şey, kökleşmiş düşünce alışkanlığıydı. Erken Orta Çağ'ın yetersiz kaynağıyla uğraşırken hiç kimse varsayımsal bir sonuca varmış gibi davranmamalı. Wittich, yalnızca kendi görüşünün mevcut delillerle rakiplerinkinden daha iyi desteklendiğini ileri sürmüştür¹⁹.

Wittich'in bu meydan okumasının, otorite yazarlar tarafından nasıl karşılandığına daha sonra bakacağız. Şimdi İngiliz tarihçiler arasında bu konunun nasıl kabul edildiğine değinmemiz gerekiyor. *Markgenossenschaft* teorisini, Kemble, Freeman ve Stubbs, İngiltere'de tanıtan yazarlardı. Kemble'ın Göttingen'de okuduktan sonra Anglo-Sakson literatürüne olan tutkusu, onun Germanist tarihçilerden etkilenmesine neden oldu. Böylece ünlü eseri "İngiltere'deki Saksonlar'da" (*The Saxons in England*)²⁰ *Markgenossenschaft* doktrini destekledi. Kemble başarısının ölçüsünü, erken dönem İngiltere'yi ele alan hemen hemen bütün eserlerde görmek mümkündür. Germanist tarihçilerden etkilenen Stubbs da²¹ tüm İngiliz tarihini *township*'in ilkel kurumu altında geliştiğini savundu.

Markgenossenschaft doktrinine karşı çıkan İngiliz tarihçiler de vardı. Bu tarihçilerden en önemlisi Frederick Seebohm 'dur²². Seebohm, Fustel'den farklı olarak "bilinenden bilinmeyene gitme" tarihsel yöntemini kullandı. Genel olarak bakıldığında Seebohm'un argümanı Fustel ve Wittich'e göre daha bilimseldir. Ancak yanlış kabul edilen bir tüzüğe atıfta bulunduğu ve birkaç belgeyi yanlış yorumladığı için sunduğu tez geçersiz sayılmıştır. Ayrıca, eski kabile örgütlenmesinin karakterini açıklamak için Orta Çağ'ın sonlarına ait Gal ve İskandinav kayıtlarını kullandı ve kendini daha da savunmasız hale getirdi. Vinogradoff ve Maitland, ilk köy topluluğunun kökeni konusunda anlaşamamaları da Seebohm'un iddialarını reddetme konusunda hem fikirdiler. Kemble'ın erken dönem İngiliz kurumlarıyla ilgili görüşlerini ve *Markgenossenschaft*'ı desteklediler²³.

Konuyla ilgili son söz kabul edilebilecek şeye, F. M. Stenton'un "Anglo-Sakson İngiltere" (*Anglo-Saxon England*) adlı eserine bir göz atalım. Stenton, İngiliz sosyal tarihinin başlangıç noktasının *manor* değil, özgür köylüler toplu-

18 Wittich, "Die Frage der Freibauern", *Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte*, XXII, 1901, s. 245.

19 Wittich, *ag. e.*, s. 253-254.

20 Kemble, *ag. e.*, s. 35.

21 William Stubbs, *The Constitutional History of England*, Clarendon Press, cilt I, Oxford 1874, s. 33.

22 Frederick Seebohm, *The English Village Community*, Longmans & CO., Londra 1890.

23 Carl Stephenson, "Feudalism and Its Antecedents in England", *The American Historical Review*, 48/2, 1943, s. 247.

luğu olduğunu söyler. Tüm Anglo-Sakson krallıklarında, *ceorl* başlangıçta bir mülk sahibiydi. Açık tarla (*open-field*) sisteminin önemi biraz abartılmış olabilir yine de eski İngiliz tarihi boyunca sosyal organizasyonun temelini oluşturan köydü²⁴. Köy içinde özgür *ceorl*ler yalnızca ekonomik bir birlik değil, aynı zamanda bir tür siyasi birim de oluşturmuyorlardı, bunun kanıtı da *township* meclisidir (*township-moot*). *Ceorl* sadece bir köylü değildi. Her ne kadar Anglo-Sakson tarihinin kayıtlı tüm savaşlarında askerler asil doğumlu adamlar olsa da *ceorl*ün bir savaşçı olduğunu öne süren gerçekler var. Diğer taraftan tüm halkın toplanması ve köy topluluğunun toplanması arasında bir meclise daha ihtiyaç duyuldu. Ortaya çıkan bu meclise *hundred* adı verildi, böylece köylerden gelen temsilciler bu meclise katılıyorlardı, buradaki temsilciler de *witan* adı verilen kralın meclisine katılmaktaydılar. Böylece kralın meclisinde hem tüm ülkeden temsilci bulunmaktaydı hem de kral ülkenin her yerindeki gelişmelerden haberdar olabiliyordu. Bu meclisleri şöyle tanımlayabiliriz, erken dönemin kanunu olan toplumun gelenek ve göreneklerine hâkim köylülerin hüküm verdikleri yer²⁵. Böylece Stenton, Maitland, Vinogradoff ve elbette Maurer'in tezini doğrulamış oluyordu.

Erken Orta Çağ Avrupa'da Sıradan İnsanın Özgürlüğü

Büyük tarihçilerin dikkate değer yargılarını sorgulamak ne kadar cesur görünse de onların belirttiği kanıtları yeniden incelemek önemlidir. İngiltere'nin ilk dönemlerine ait kaynakları dikkatle incelediğimizde Stenton'un kitabından oldukça farklı sonuçlara ulaşmaktayız. Anglo-Sakson kaynakları (yasalar, şiirler, tüzükler, kronikler ve diğer eserler) incelendiğinde demokratik bir toplumdan ziyade aristokrat bir toplumu tasvir etmektedirler. Bu kaynaklarda kendi kendini yöneten bir *township* veya bu *township*'in tipik bir vatandaşı olduğu iddia edilen savaşçı-köylüye dair en ufak bir kanıt bulunmamaktadır. *Ceorl*, elbette yasal olarak özgürdü ama onun özgürlüğü tam olarak ne anlama geliyordu. Bir mülk sahibi olarak adlandırıldığında bile genellikle bir lorda emanet edilmiştir ve bu nedenle çocuklarıyla birlikte Normanların *manor* dediği yere bağlı değil miydi? Bu tür insanların yaşadığı köy özgür bir köy müydü? Eğer öyleyse yedinci yüzyıldan itibaren tüm köylerin yabancılaştırıldığını kanıtlayan yüzlerce belgeye karşı bunun varlığını hangi belge kanıtlıyor?²⁶ Erken Germen kurum araştırmacılarının uzun süredir kabul ettiği gibi Anglo-Sakson kaynakları Kıta'daki hiçbir çağdaş gelişmeyle karşılaştırılamaz. O halde İngiliz tarihçiler neden on dokuzuncu yüzyıl Almanya'sındaki milliyetçilerin geç Orta Çağ belgelerinden çıkarmayı seçtikleri hâkim fikirleri ısrarla kabul etsinler ki? Başlangıçta

Gaz

Akademik
Bakış

309

Cilt 19
Sayı 37
Kış 2025

24 M. Stenton, *Anglo-Saxon England 550-1087*, Clerandon Press, Oxford 1936, s. 274-275, 278,283, 310.

25 Stenton, *ag. e.*, s. 294-295; Georges Duby, *The Early Growth of the European Economy*, Cornell University Press, Ithaca 1978, s. 153.

26 Stephenson, *ag. e.*, s. 254; Stephenson, "Commendation and Related Problems in Domesday", *The English Historical Review*, 59/235, 1944, s. 289.

Markgenossenschaft'a olan inancı haklı çıkarmak için tasarlanan bir argümanın modern bilim adamları tarafından sürekli tekrarlanması, bunların çoğunun Fustel'in çalışmalarını okumasından veya Frank döneminin kayıtlarını kendilerinin incelememesinden şüphelenilmelidir. İkinci konuya birazdan döneceğiz. Bu arada, konuyla ilgili başka bir soru daha var. Norman öncesi İngiltere hakkındaki tanınmış otoriteler neden dokuzuncu yüzyıldaki Danimarka fetihlerinin zorunlu olarak doğu Britanya'nın demokratikleşmesiyle sonuçlandığına inanmamızı talep ediyorlar? Aslında tipik bir Viking'in, izole edilmiş kuzey bölgesinde ilkel Almanya'nın geleneklerini koruyan bir savaşçı-köylü olduğu düşünülebilir. Peki bu varsayımın herhangi bir tarihsel kanıtı var mı? ²⁷

En eski İskandinav edebiyatı örneği olan "Corpus Poeticum Boreale"²⁸ bize çiftçilikle ilgili referans sağlamaktadır. Bu referans, tanrı Rig'in üç evin her birinde nasıl üç gece geçirdiğini ve her zaman ev sahibi ile ev sahibesi arasında uyuduğunu ve zamanı gelince üç eşin üç çocuk doğurduğunu anlatan ünlü *Rigspula* şiiridir. Bu çocuklardan ilki çirkin yüz hatlı, kalın elli ve geniş sırtlı esmer bir adam olan Thrall'dı. İkincisi, bir öküzü kullanmayı, sabanı yönlendirmeyi, faydalı aletler yapmayı ve bir ev veya ahır inşa etmeyi tam anlamıyla öğrenen, kırmızı yüzlü Karl'dı (Anglo-Sakson *ceorl*). Üçüncüsü Jarl'dı (Anglo-Sakson *eorl*). Sarı saçları, pembe yanakları ve bir yılanınki kadar keskin gözleri vardı. Kalkan şekillendirmeyi, yayı gerip bükmeyi, okları fırlatmayı, mızrağı savurmayı, ata binmeyi, tazi eğitmeyi, kılıç sallamayı, denizde yüzmeyi öğrendi. Sonunda tanrı Rig tarafından gerçek oğlu olarak tanınan Jarl, toprak sahibi bir beyefendi²⁹, savaşta zafer kazanan ve savaş alanını öldürdüğü düşmanların kanıyla kırmızıya boyayan bir savaşçı oldu. On sekiz taşra mülkünü fethetti ve yönetti. Atlar, altın yüzükler ve başka hazineler dağıttı³⁰. İster dokuzuncu yüzyılda ister daha sonra yazılmış olsun, bu büyük şiirin Viking toplumunun aslına sadık bir şekilde tasvir edildiğine inanıyoruz. Bu nedenle Anglo-Sakson toplumu kadar aristokratik olduğuna hiç şüphe yok.

Ancak bu çalışma öncelikle kıta Avrupa'sı ile ilgilidir; Tacitus'un sunduğu kanıtları ve Frank çağıının yazılarını gözden geçirme görevimiz hala devam ediyor. Bu görev bir dizi konunun birbiriyle ilişkili olmasına rağmen tartışılan konuya bağlı olduğunun kabul edilmesiyle basitleştirilebilir. İlk olarak, belirli kurumların Roma, Kelt, Germen olarak sınıflandırılmasını yararlı bir şekilde göz ardı edebiliriz. Böyle bir anlayış kurumun ne olduğuna dair iyi bir anlayıştan önce değil onu takip etmelidir. Sosyal statüdeki önemli farklılıkları yansıtmaması dışında, kanunun teknik ayrımlarıyla özellikle ilgilenmiyoruz. Daha sonraki gelenekler üzerindeki şüphesiz etkilerine rağmen, eski kabile düzenlemelerinin

27 Stephenson, ag. e., s. 308; Susan Reynolds, *Fiefs and Vassals*, Clarendon Press, Oxford 1996, s. 326.

28 Guobrandur Vigfusson ve Frederick York Powell, *Corpus Poeticum Boreale*, Clarendon Press, Oxford 1883, s. 234.

29 Seebohm, *Trial Custom in Anglo-Saxon Law*, Longmans, Green and CO., Londra 1902, s. 271.

30 Axel Olrik, *Viking Civilization*, (Ed. Hans Ellekilde), George Allen & Unwin, Londra 1930, s. 112.

bizi alıkoymasına gerek yok. Ayrıca belirli bir bölgedeki yerleşimin genellikle toplu köy topluluklarında mı yoksa dağınık çiftliklerde mi olduğu sorusunu bile göz ardı edebiliriz. Her iki biçim de Orta Çağdaki *manor* organizasyonu ile bağdaşmadığından, onları *manor*la ilişkilendiremeyiz. Başka bir deyişle asıl sorunumuz Möser'in ortaya attığı savaşçı-köylüdür.

Tarihsel literatürün bu görkemli karakterini Tacitus'un yazılarında bulmak, onun orada olması gerektiğine inanan biri dışında pek mümkün değildir. Tarafsız bir araştırmacı, sanırım Germenlerde kaçınılmaz olarak bir aristokrasinin resmini görecektir. Bu aristokrasi, köylü olmak şöyle dursun, tarım emeğini aşağılayıcı olarak gören savaşçılar sınıfının hâkim olduğu bir halktır. Bu bakımdan Wittich'in³¹ yukarıda belirtilen sonucuna ve daha yakın zamanda March Bloch'un³² ifade ettiği sonuca katılmamak elde değil. Eğer gerçekten de Germenlerin ideali etrafı profesyonel savaşçılarla çevrili bir reis ise Germen toplumunun başlangıçta tarıma dayalı bir demokrasi olduğunu nasıl varsayabiliriz? Tacitus, asıl ilgi alanı ekonomi olmayan bir tarihçi için bize çok tatmin edici bilgiler veriyor. Prensler, elbette komiteleriyle birlikte, bakmakla yükümlü oldukları kişilerden gelen geleneksel hayvancılık ve ürün vergileriyle destekleniyorlardı. Bu bağımlıların teorik olarak özgür ve özgür olmayan (Roma İmparatorluğundaki servi yani köleler) kaynaklar olup olmadığı konu dışıdır. Bunlar kesinlikle köylülerdi. İngiltere'nin erken dönem Orta Çağ kaynaklarına aşina olan biri için Kıta'daki kaynaklar tamamen yabancı gelmemeli. Birincisinde olduğu gibi ikincisi arasında da üç temel grubu ayırt edebiliriz. Tarihsel anlatılar, tüzükler ve yaslar. Kıta'daki sıradan adam hakkında bu üç gruptaki kaynaklar bize neler söyleyebilir? Eğer öyleyse, onların ifadeleri en eski İskandinav destanlarıyla desteklenen Anglo-Sakson kayıtları ve diğer literatürle nasıl çelişiyor? Böyle bir araştırmada kanıt yükü, *Markgenossenschaft*'ın veya onun tipik üyesi olan savaşçı-köylülerin varlığını kanıtlamaya çalışan araştırmacılara ait gibi görünmektedir çünkü modern antropologların biliminde yukarıda bahsedilen kaynaklardan daha güçlü bir destek bulamazlar. Böylece ilgilenen araştırmacılar önemli bir çalışma süresi kazanır. Kıtasal kaynaklardan herhangi birinde bulunan ve önemli bir eklemenin ortaya çıkması muhtemel olmayan her türlü delilin uzun zamandan beri keşfedildiğinden ve defalarca tartışıldığından emin olabilirler.

Frank krallığına ve komşularına ilişkin tarihsel anlatılar söz konusu olduğunda, hiçbir araştırmacı bu anlatılarda ortalama bir Germen savaşçının aynı zamanda bir köylü olduğu ya da bir şekilde özgür bir köy topluluğu oluşmasına yardım ettiği inancını destekleyecek bir kanıt bulamadı. Tourslu Gregory ve sonraki yazarların sayfalarına bir göz atmak, okuyucuyu, onların çağdaş toplu-

31 Wittich, *ag. e.*, 1896, s. 426.

32 March Bloch, "The Rise of Dependent Cultivation and Seigniorial Institutions", *The Cambridge Economic History of Europe*, (Ed. Eileen Power), 1942, s. 261.

Gaz

Akademik
Bakış

311

Cilt 19
Sayı 37
Kış 2025

ma bakış açılarından, demokrasiden uzak olduklarına kesinlikle ikna edecektir. Tüzüklerin çokluğu da *Markgenossenschaft*'ı savunanları pek rahatlatmadı. Tam tersine tüzükler Wittich'in işaret ettiği gibi araziyle birlikte düzenli olarak alınıp satılan çiftçilerin varlığını ima etmektedir. Dolayısıyla geriye, barbar kralların Anglo-Sakson yasalarına karşılık gelen yasal düzenlemelerinin kanıtları kalıyor.

Geleneksel doktrinin savunucuları tarafından alıntılanan belirli makaleleri yakından inceleyerek konuyu açıklığa kavuşturabiliriz. Batı Saksonya kralı Ine'in yasaları gibi Kent yasaları da yedinci yüzyıldan kalmadır. Alfred'in büyük yasa kitabı (*Doombook*) dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru yazılmıştır. Onuncu ve on birinci yüzyılın başlarında halefleri tarafından kesintisiz bir şekilde tamamlanmıştır. Ostrogotların, Vizigotların, Burgonyalıların, Salian Franklarının ve Lombardların kralları tarafından çıkarılan Kıta yasaları, Anglo-Saksonların en eski yasalarından daha eski olmasa da çağdaştır. Öte yandan, Ripuarian Frankları, Alamanlar, Bavyeralılar, Saksonlar, Frizyalılar ve Thüringenliler arasındaki örf ve âdet hukukunun günümüze ulaşan yasalarını esas olarak sekizinci ve dokuzuncu yüzyıllardaki Karolenjlere borçluyuz.

İlk sorumuz, Kitanın bu yasal derlemelerinin aristokratik bir toplumdan başka bir şeyi tasvir edip etmediğidir. Brunner'in önderlik ettiği Germanist tarihçiler bu soruya oldukça merak uyandırıcı bir cevap vermişlerdir. Ostrogot, Vizigot ve Burgonya krallarının yasaları, doğal olarak bu üç ulusun savaşçıları'nın İmparatorluk eyaletlerine yerleşme yoluyla içine çekildikleri geç Roma kast sistemini yansıttığını söylemektedirler. Ancak tuhaf bir şekilde İtalya'ya yüzyıl sonra gelen Lombardlar da aynı şekilde güçlü sınıf ayrımlarını korudular ve Brunner'e göre Lombard kanunları, Anglo-Sakson kanunlarıyla kayda değer bir yakınlık göstermektedir. Aslına bakılırsa Kıta Saksonları, Frizyalılar, Thüringenliler, Germenler ve Bavyeralıların yasalarının tümü özgürler (*liberi*) veya yerliler (*ingenuus*) arasında az çok karmaşık bir derece farklılaşması sunar. Dolayısıyla Brunner, Frank krallığının sosyal hayatında *Gemeinfreien* (ortak mülkiyet) olduğunu söylemenin zor olduğu sonucuna vardı. Her ne kadar diğer Germen halkları arasında olduğu gibi soylular (*Geburtsadel*) muhtemelen mevcut olsa da Roma'nın yozlaşmış sosyal yapısı Frank fetihleri sırasında süpürülüp giderken, Galya'da Clovis hanedanı tarafından bastırıldı³³. Merovenj tarihçilerinin öne sürdüğü bu tür rütbe ayrımları, toprak sahipliğindeki eşitsizliğin artmasından kaynaklanıyordu ve bu aynı zamanda yeni bir Karolenj soyluluğunun yükselişine de katkıda bulunuyordu. Ancak ikincisi esasen bir *Dienstandel*'di, kraliyetin iltifatına dayalı bir hizmet aristokrasisiydi ve hiçbir zaman aşağıdan yükselmeye kapalı değildi. Eğer gerçekte özgürlük ve eşitliğin demokratik ilkeleri Tacitus Germenyası, Anglo-Sakson krallıkları, erken dönem İskandinavya ve diğer Germen devletlerinin çoğu tarafından bilinmiyorsa, Merovenj Frankları arasında daha saf bir sistem bulmak için neden bir noktayı zorlamamız gerekiyor? Aslına

33 Brunner, *ag. e.*, s. 339-340, 376, 536.

bakılırsa Brunner'in argümanı, *Lex Salica*'da kapsamlı bir *wergeld* ölçeğinin bulunmamasından biraz daha fazlasına dayanıyor, bu eksiklik, Germen demokrasisi için çabalamaktan çok büyük olasılıkla derleme sırasında meydana gelen bir kayıp olarak görülmelidir³⁴. Hem Tacitus'un hem de Anglo-Sakson literatürünün tasvir ettiği gibi Karolenj İmparatorluğu'ndaki feodal kurumların büyümesi, orada bir savaşçı aristokrasinin varlığını varsayıyor gibi görünmektedir³⁵.

Böylece Kıta yasalarının tipik Germen savaşçısının aynı zamanda bir köylü olduğunu kanıtlama eğiliminde olup olmadığı daha spesifik bir soruya geliyor. Wittich'in yerleşik teoriye yaptığı kayda değer eleştiride görmüş olduğumuz gibi resmi derlemelerin gerçekte bir lordun (*Grundherr*) arazisi kiracıları (*Knechten*) tarafından işlenen küçük mülklere bölünmüştür³⁶. Bu mülk sahipleri özgür (*liber*) ve yerliler (*ingenus*) olarak tanımladığı argümanını geliştirdi. Germanist tarihçiler tarafından Wittich'in bu tezi çürütüldü. Onların özgür insanlar tarafından çiftçilik ve diğer tarımsal emeklere atıfta bulunan bir dizi metinden alıntı yapması yeterliydi. Bu tür metinler iki ana gruba ayrılır, birincisi pazar günü köleler tarafından yapılan işleri serbest bırakanlar ve bırakmayanlar, ikincisi de pazar günü çalışan özgür adamlar için cezaların belirlenmesi³⁷. Ancak Anglo-Sakson yasalarını incelediğimizde durumun daha farklı olduğunu görmekteyiz. Yedinci yüzyıl Kent ve Wessex kralları kiliseye itaat ederek, özgür ya da özgür olmayan, efendisinin emri olsun ya da olmasın pazar günü çalışan herkesin ağır şekilde cezalandırılmasını emretmiştir³⁸. Kentli veya Batı Saksonyalı *ceorl*'ün iki yüz şilinklik bir *wergeld* tarafından korunan özgür bir köylü olduğu tartışılmaz. Bu nedenle onun gerçek bir savaşçı ve *Markgenossenschaft*'ın üyesi olduğunu mu düşünmeliyiz³⁹.

Yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı, İngiliz kanıtları bunun aksini kanıtlıyor gibi görünmektedir. Batı Avrupa'da bazı köylülerin, belki de çoğunluğunun, onları ulusal bir devletin savaşçı yurttaşları olarak görmeden, yasal olarak özgür olduklarını kabul edebiliriz. Elimizdeki kısıtlı kayıtlardan böyle bir çıkarım yapmadan önce şu gerçekleri hatırlamalıyız. Yerleşik yasalara göre, Romalı *colonus*, özgür bir adamın *wergeldine* denk bir değer ile korunuyordu.⁴⁰ Üstelik böyle herhangi bir köylü, bir lorda, sahip olabileceği her türlü toprak üzerinde derebeylik kontrolünü de içeren, kalıtsal bir bağlılık (*commendatio*) bağıyla bağlı olabilir. Kıtadaki vassallık konusu daha kapsamlı bir şekilde araştırı-

34 Brunner, *ag. e.*, s. 444.

35 Stephenson, *ag. e.*, 1943, s. 788.

36 Brunner, *ag. e.*, s. 426.

37 *Leges Alamannorum*, (Edit. Karolus Lehmann), Impensis Bibliopolii Hahniani, Hannoverae 1888, s. 42; *Lex Baiuvariorum*, s. vii.

38 "The Laws of King Wihtrid", mad. 10-11, içinde F. L. Attenborough, *The Laws of the Earliest English Kings*, Fetter Lane, Londra 1922, s. 27; "The Laws of King Ine", mad. 3, içinde Attenborough, *ag. e.*, s. 37.

39 Felix Liebermann, *Die Gesetze der Angelsachsen*, Halle a. S.: Niemeyer 1903, s. 13,91.

40 Brunner, *ag. e.*, s. 352.

Gaz

Akademik
Bakış

313

Cilt 19
Sayı 37
Kış 2025

İncaya kadar bunun kesin sonuçlarından emin olamayız. Ancak ilgili kayıtların üstünkörü bir incelemesi bile bizi, Latin yazarların *commendatio* dedikleri şeyin, çökmekte olan Roma'dan kalma bir şey olmadığına ikna eğilimindedir. Hem Anglo-Sakson yasaları hem de Kıta yasaları bunun Germen geleneğinin önemli bir unsuru olduğunu ortaya koyuyor, bu erken Orta Çağ Avrupa'sında kitlelerin yaşamını hayati derecede etkileyen bir unsurdur. Pek çok yazar övgü/bağlılık esasen vassallığın eşdeğeri olarak tanımlamaya devam ediyor, böyle yaparak konuyu daha da karmaşık hale getiriyorlar. *Commendatio*'ların büyük çoğunluğu açıkça köylüydü ve bu nedenle vassal olamazlardı.

Sonuç

Son olarak geriye, çoğu tarihçinin de kabul ettiği gibi Lex Salica'nın kırk beşinci başlığının gerçekten *Markgenossenschaft*'a atıfta bulunup bulunmadığı sorusu kalıyor. Bu ünlü yasanın yol açtığı uzun tartışmalara geçmeden önce, yasanın ne söylemeye çalıştığını görelim. “*Bir kimse, başkasının arazisindeki bir köye taşınmak isterse (super alterum in villa migrare) ve orada yaşayanlardan bir veya birkaçı onu kabul etmek isterse ancak biri itiraz ederse, oraya taşınmak isteyen kişinin buna izin vermesi mümkün değildir. Bu yasağa aykırı olarak bu kişi ayrılmayı reddederse, bunu otuz gün içinde yapması gerekir, aksi takdirde otuz solidi adli para cezasına çarptırılır. Ancak on iki ay içinde herhangi bir itiraz çıkmazsa, diğer komşular gibi orada kalabilir*”. Yani o köyün yerli halkı arasına girer. Yukarıda bahsedilen iznin kraliyet eylemini içerebileceği on dördüncü başlıkta açıkça belirtilmektedir. Bu başlıkta göç etmek isteyen (*migrare*) ve kralın iznine (*praeceptum*) sahip olan herhangi bir adama ağır adli ceza müdahalesinde bulunulmaması öngörülmektedir. Bu yasaların göçmenleri, tek bir *Markgenosse*'un vetosu ile bir köy topluluğuna katılması engellenebilecek özgür bir köylü olarak mı anlaşılmalıdır?

Aksine, göçmenlerin önemli kişiler olduklarını ve geleneğe göre ikamet-gahını kuzeydoğudan güneybatıya taşıyan ve bazı Roma mülklerine yerleşmek isteyen Frank soyluları olduklarını söyleyebiliriz. Kraliyet emri olmadan, komşularından bir veya ikisi onun varlığını kabul ederse bunu yapmamalıdır. Aksi takdirde, kırsal kesimdeki huzurun gereksiz yere bozulacağını varsayabiliriz. Metnimizde, yanında kendi hizmetlilerinden herhangi birini getirebilecek ve bir Roma köyünün bir kısmıyla, çiftçileri, aletleri, çiftlik hayvanları, köleler ve kolonilerle pekâlâ ilgilenebilecek üstün rütbeli bir adam olduğunu düşünmemizi sağlayacak kanıtlar bulunmaktadır. Bir an için Clovis gibi bir kralın, ne kadar özgür olursa olsun basit bir çiftçi için koruma mektubu çıkaracağını ve iki yüz solidi para cezası vereceğini düşünebilir miyiz? *Lex Salica*'nın bu kadar yetersiz belgelerinde *Markgenossenschaft*'ın kanıtını bulmak için kişinin gerçekten de ilkel Germen demokrasisine inanması gerekir. Kitanın geri kalan yasaları da araştırıldı ancak ilkel Germen demokrasisini destekleyecek bir kanıt bulunamadı.

Görüş

Kaynakları kısaca gözden geçirmemiz bizi erken orta çağ Avrupa'sında sıradan insanın en fazla bir köylü olduğu sonucuna varmaya yönlendiriyor. Bedenine sahip olunmadığı için özgür olarak tanınmasına rağmen normalde bir lordun, bir kabile reisinin, bir piskoposun ve başka bir soylunun mütevazı bir takipçisiydi yani çalışanıydı. Köylü ve ondan sonraki çocukları bu lorda büyük olasılıkla geleneksel hizmetin yerine getirilmesini içeren kişisel bir bağla bağlı olacaktı. Bu bağlılık askeri olmaktan çok tarımsaldı. Savaşçı aristokrasinin bir üyesi olan lord, ataları gibi ister Germen ister Romalı olsun o da düzenli geçimini ekonomik açıdan bakmakla yükümlü olduğu kişilerden elde etmekteydi. Köylüden, yaşamını ya lordun toprağında ya da kendisinin bir tür kalıtsal mülkiyet hakkına sahip olduğu bir arazide çalışarak geçirmesi bekleniyordu. İhtiyaç anında lordu ya da belki de kral onu bir tür askeri görev için çağırabilirdi. Ancak savaşçı olan soylu bir adamdan aşağı bir rütbedeydi. Başka bir deyişle, erken Orta Çağın Germen devletini, esasen özgür köylülerden oluşan yurttaş askerlerin oluşturduğu ulusal bir birlik olarak düşünmemeliyiz.

Neden çoğu tarihçi hala *Markgenossenschaft* doktrinine bağlı kalıyor? Sıradan insanın bir dereceye kadar ekonomik özgürlüğünü, toplumsal eşitliğini ve siyasi güç elde ederek kabile ilkeliliğine dönmediğini, yeni ve devrimci olanı başardığını neden kabul etmiyorlar? Bu çalışmada sunulan kanıtlar çerçevesinde erken Orta Çağ sıradan insanının tarihi daha iyi anlaşılması hedeflenmiştir.

Kaynaklar

- ATTENBOROUGH, F. L., *The Laws of the Earliest English Kings*, Fetter Lane, Londra, 1922.
- BELOW, G., *Probleme der Wirtschaftsgeschichte*, J.C.B Mohr, Tübingen, 1926.
- BLOCH, March, "The Rise of Dependent Cultivation and Seigniorial Institutions", *The Cambridge Economic History of Europe*, Editor Eileen Power, (1942), ss. 224-278.
- BRUNNER, Heinrich, *Deutsche Rechtsgeschichte*, Duncker, Leipzig, 1906.
- DOPSCH, Alfons, *The Economic and Social Foundations of European Civilization*, Kegan Paul, Trench, Trübner & CO., Londra, 1973.
- DUBY, Georges, *The Early Growth of the European Economy*, Cornell University Press, Ithaca 1978.
- FLACH, Jacques, *Les Origines de L'ancienne France*, L. Larose et Forcel, Paris, 1886.
- FUSTEL Coulanges, *The Origin of Property in Land*, çev. Margaret Ashley, George Allen & Unwin, Londra, 1927.
- GLERKE, Otto, *Das deutsche Genossenschaftsrecht*, 1. cilt, Weidmann, Berlin, 1868.
- KASS, George, *Möser und Goethe*, B. Paul, Berlin, 1909.
- KEMBLE, J. Mitchell, *The Saxons in England*, 1. cilt, Longman, Brown, Green and Longmans, Londra, 1849.
- KÖTZSCHKE, R., "Die Gliederung der Gesellschaft bei den alten Deutschen", *Deutschen Zeitschrift für Geschichtswissenschaft*, II (1897-1898).
- Leges Alamannorum*, edit. Karolus Lehmann, Impensis Bibliopolii Hahniani, Hannoverae, 1888.
- LIEBERMANN, Felix, *Die Gesetze der Angelsachsen*, 1. cilt, Halle a. S.: Niemeyer, 1903.
- MEITZEN, August, *Seidelung und Agrarwesen*, W. Hertz, Berlin, 1895.
- MÖSER, Justus, *Osnabrückische Geschichte*, Ricolailden & Buchhandlung, Berlin, 1919.
- OLRIK, Axel, *Viking Civilization*, ed. Hans Ellekilde, George Allen & Unwin, Londra, 1930.

Gaz

Akademik
Bakış

315

Cilt 19
Sayı 37
Kış 2025

- REYNOLDS, Susan, *Fiefs and Vassals*, Clarendon Press, Oxford 1996.
- ROTH, Paul, *Geschichte des Beneficial Wesens*, Verlag von J.J. Palm und Ernst Enke, Erlangen, 1930.
- SCHRÖDER, Richard, *Lehrbuch der deutschen Rechtsgeschichte*, Veit, Leipzig, 1889.
- SEEBOHM, Frederick, *The English Village Community*, Longmans & CO., Londra, 1890.
- , *Trial Custom in Anglo-Saxon Law*, Longmans, Green and CO., Londra, 1902.
- SOHM, Rudolf, *Die Altdutsche Reichs und Gerichtsverfassung*, Hermann Böhlau, Weimar, 1871.
- STENTON, M., *Anglo-Saxon England 550-1087*, Clarendon Press, Oxford, 1936.
- STEPHENSON, Carl, "Feudalism and Its Antecedents in England", *The American Historical Review*, 48/2, (1943), ss. 245-265.
- , "Commendation and Related Problems in Domesday", *The English Historical Review*, 59/235, (1944), ss. 289-310.
- STUBBS, William, *The Constitutional History of England*, 1. cilt, Clarendon Press, Oxford, 1847.
- VIGFUSSON, Guobrandur-Frederick Powell, *Corpus Poeticum Boreale*, Clarendon Press, Oxford, 1883.
- WICKHAM, Chris, *Orta Çağ'da Avrupa* (çev. Nilüfer Epçeli), Yeditepe Yayınevi, İstanbul 2009.
- WITTICH Werner, *Die Grundherrschaft in Nordwestdeutschland*, Duncker, Leipzig, 1896.
- , "Die Frage der Freibauern", *Zeitschrift der Savigny- Stiftung für Rechtsgeschichte*, XXII (1901), ss. 245-267.

Extended Abstract

For over a century, no topic of historical inquiry has attracted more attention or been discussed with more passion than the ordinary inhabitants of the rural West in the early Middle Ages. The questions of their lineage, character, status, and profession were of great interest to those studying early medieval European history. In order to gain insight into these questions, it is necessary to examine the theories of Mark and the Mark associations (Markgenossenschaft) that enabled them to emerge.

Germanic historians have proposed a theory that their ancestors were free people. This theory challenges the commonly held view that the period following the collapse of the Roman Empire was a period of darkness and decline. In the early Middle Ages, Germanic tribes rebuilt civilization in the lands of Western Europe. The Germanic historians who proposed this theory, which posited that the early Germanic people enjoyed a state of freedom, designated it the "Mark Theory." This study, which deals with the place and importance of ordinary people in society within the framework of Mark theory, provides us with information about the early medieval European society before feudalism. Furthermore, it provides a novel approach to the study of medieval European history.

The focus of this study is on continental Europe. The objective is to conduct a review of the evidence presented by Tacitus and the writings of the Frankish age. The complexity of this task can be reduced by acknowledging that a number of issues, although interrelated, depend on the topic under discussion. Firstly, it is not necessary to consider the classification of certain institutions as Roman, Celtic or Germanic. It is recommended that such an understanding should follow, rather than precede, a comprehensive grasp of the nature of the institution in question. It is not our intention to dwell on the technical distinctions of the law, except insofar as they reflect significant differences in social status. It is not necessary to be deterred by ancient tribal regulations, despite their undoubted influence on later customs. Furthermore, the question of whether settlement in a particular region was generally in collective village communities or scattered farms can be ignored. Since neither form is compatible with medieval manor organisation, they cannot be associated with the manor. The real problem is the warrior-peasant posed by Möser.

It is challenging to identify this exceptional quality of historical literature in the writings of Tacitus unless one is inclined to believe that it is present. It is my contention that an impartial researcher will inevitably perceive a picture of aristocracy in Germany. Additionally, the population is domi-

Göz

nated by a class of warriors who, in contrast to the peasantry, regard agricultural labour as a de-meaning profession. In this regard, it is imperative to concur with Wittich's conclusion, as recently reiterated by March Bloch. If the ideal of the primitive German was indeed that of a chieftain surrounded by professional warriors, how can we assume that German society was originally an agrarian democracy? Tacitus provides historians with a wealth of information on this topic, particularly those whose main interest is not economics. The princes, along with their committees, were supported by traditional livestock and produce taxes from their dependents. The question of whether these dependents were theoretically free or unfree resources (for example, slaves in the Roman Empire) is irrelevant. It is beyond doubt that these were peasants. To those versed in the study of England's early medieval sources, the Continental sources should not appear entirely unfamiliar. Similarly, the aforementioned categories can be further subdivided into three principal groups. The sources can be divided into three categories: historical narratives, statutes and laws. What can sources from these three groups tell us about the common man on the Continent? If so, how do their statements contradict the Anglo-Saxon records and other literature supported by the earliest Norse sagas? It would appear that the burden of proof in such a study lies with researchers attempting to prove the existence of the Markgenossenschaft or its typical member, the warrior-peasant, given that they cannot find stronger support in the science of modern anthropologists than in the sources mentioned above. Consequently, researchers with an interest in this field are able to devote a considerable amount of time to their studies. They can be confident that any evidence found in the continental sources that is unlikely to contribute to the existing body of knowledge has already been identified and discussed on numerous occasions.

Gazi

Akademik
Bakış

317

Cilt 19
Sayı 37
Kış 2025